

Vnější obchodní vztahy EU

Obecná část:

EU jako celní unie:
- pohled „dovnitř“ (opakování, připomenutí úpravy jednotného vnitřního trhu)
- pohled „ven“

Multilaterální regulace světového obchodu
- historie
- současný stav

EU – účastník světového obchodu

Zvláštní část:

Autonomní nástroje SOP
Smluvní nástroje SOP

EU jako forma hospodářské integrace (opakování)

- Vnitřní integrace EU:
 - Celní unie (S)
 - Společný trh (S)
 - Jednotný vnitřní trh (S)
 - **Hospodářská a měnová unie (S)**
- Vnější integrace EU:
 - Preferenční režimy (A)
 - Zóny volného pohybu (S)
 - Celní unie (S)
 - Částečné rozšiřování JVT (S)

JVT

- JVT = prostor, ve kterém platí tzv. čtyři základní svobody, a to volný pohyb:
 1. Zboží;
 2. Osob;
 3. Služeb;
 4. Kapitálu.
- zajištěna ochrana hospodářské soutěže
- regulována státní pomoc
- **Základní zásada JVT:** zákaz diskriminace na základě původu nebo státní příslušnosti, adresátem – státy i jednotlivci
- Zajištění volného obchodu:
 - Odstraněním překážek
 - Harmonizací standardů
 - Povinností uznávat cizí neharmonizované standardy
- **POZOR!** shora uvedené vystihuje pouze **vnitřní obchod** v rámci EU!

Právní zakotvení obchodu EU (srovnání „dovnitř“ a „vně“)

- **vnitřní obchod**
 - čl. 28 (23) SFEU : EU = CU → zákaz cel a poplatků **mezi čl. st.**
 - čl. 30 (25) SFEU : zákaz cel
 - čl. 34 (28) SFEU : zákaz kvót
 - čl. 45 (39) SFEU : pracovníci
 - čl. 49 (43) SFEU : usazování
 - čl. 56 (49) SFEU : služby
 - čl. 63 (56) SFEU : kapitál
 - čl. 110 (90) SFEU : daňová nediskriminace
 - atd.
- **vnější obchod**
 - čl. 28 (23) SFEU: EU = CU → přijetí společného celního sazebníku ve vztahu ke třetím zemím
 - čl. 206 (131) SFEU : cíle SOP
 - čl. 207 (133) SFEU :
 - zásady SOP
 - pravomoci EU v oblasti SOP
 - postup sjednávání smluv v oblasti SOP
 - atd.
 - **zásady:**
 - Asimilace (čl. 28/2 SFEU)
 - Jednoty (čl. 207/1 SFEU)

• čl. 28 SFEU (23 SES):

- 1. Unie zahrnuje celní unii, která pokrývá veškerý obchod zbožím a která zahrnuje jak zákaz vývozních a dovozních cel a všech poplatků s rovnocenným účinkem mezi členskými státy, tak i přijetí společného celního sazebníku ve vztahu ke třetím zemím.
- 2. Článek 30 a kapitola 3 této hlavy se týkají výrobků, které pocházejí z členských států, jakož i těch výrobků pocházejících ze třetích zemí, které jsou v členských státech ve volném oběhu.
- **čl. 206 SFEU (131 SES)**
- Vytvořením celní unie v souladu s články 28 až 32 přispívá Unie ve společném zájmu k harmonickému rozvoji světového obchodu, k postupnému odstranění omezení mezinárodního obchodu a přímých zahraničních investic a ke snižování celních a jiných překážek.
- **čl. 207 SFEU (133 SES)**
- 1. Společná obchodní politika se zakládá na **jednotných zásadách**, zejména pokud jde o úpravy celních sazeb, uzavírání celních a obchodních dohod týkajících se obchodu zbožím a službami, obchodní aspekty duševního vlastnictví, přímé zahraniční investice, sjednocování liberalizačních opatření, vývozní politiku a opatření na ochranu obchodu, jako jsou opatření pro případ dumpingu a subvencování. Společná obchodní politika je prováděna v rámci zásad a cílů vnější činnosti Unie.
- ...

členské státy a vnější obchod (z jejich pohledu)

- **obchod v rámci EU**
 - pravidla JVT → nadstátnost
 - *intraunijní pohyb* - fakticky se nejedná o mezinárodní obchod
- **obchod s 3. státy**
 - pravidla společné obchodní politiky → nadstátnost
 - výlučnost pravomocí EU
 - aktérem SOP nikoliv čl. st., ale EU!

Vztahy EU vs. čl. státy v oblasti MO – výlučnost SOP

- z povahy věci nezbytná – projev např. v členství EU (má právní subjektivitu!) v MO a hlasování
- Limity:
 - v oblasti administrace – EU hlava bez těla a údů
 - V oblasti nevýlučných pravomocí
- kde konkrétně tedy EU má výlučnou pravomoc? Např.:
 - Stanovení celních sazeb;
 - Uzavírání dohod týkajících se obchodu
 - zbožím a službami;
 - obchodních aspektů duševního vlastnictví;
 - **přímých zahraničních investic;**
 - Určování vývozní politiky
 - Realizace opatření na ochranu obchodu (antidumpingu a antisubvence)
- **Závěr: EU do značné míry nahrazuje stát v oblasti mezinárodního obchodu**

EU - sjednávání dohod

- úprava v čl. 218 SFEU (300 SES)
- Komise (doporučení) → Rada (zmocnění + „výbor čl. 133“) → Komise (jednání + konzultace s výborem) → Rada (rozhodnutí o podpisu)
- EP se přijímání MS z oblasti SOP účastní omezeně – formou konzultace (vyjma asociačních dohod, kde je nutný jeho souhlas)

Ochrana práv jednotlivce

- Právo EU reguluje také situace, kdy se s ním obchodník dostane do rozporu
1. Žaloba na neplatnost
 2. Řízení o předběžné otázce
 3. Náhrada škody

EU a „okolí“

- EU – neexistuje ve vakuu → interakce s jinými státy a jinými MO
- EU – v globálním pohledu jsou jen „jedním z mnoha“
- EU – nadstátnost jen vůči čl. státům – vůči 3. státům – právně rovné postavení*
- → nutnost reflexe existence jiných států a mezinárodních organizací

* = při zohlednění skutečnosti, že jsou mezinárodní organizací a ne státem

Příklady mezinárodních hospodářských organizací

- regionální:
 - EU (není tedy v tomto výlučné!)
 - ESVO
 - MERCOSUR
 - ASEAN
 - NAFTA
- zájmové:
 - OPEC
 - OECD

Globální rámec mezinárodního obchodu - historie

- Nutné si uvědomit charakter MPV – státy rovné postavení – řešení možné jen dohodami → prostředek regulace - mez. smlouva
- různá východiska:
 - bilaterální vs. multilaterální metoda regulace?
 - protekcionistický vs. liberální přístup?
- vybrané milníky vývoje - akcentován pohled EU a ČR
 - do 2WW - konflikt protekcionistických vs. liberálních přístupů
 - po 2WW - převaha liberálních tendencí a multilaterální metody, bilat. stále významné (např. viz ESVO a další)
 - 1948 – GATT
 - ES - 1952/1958
 - 1994/1995 – WTO (GATT 1994, GATS, TRIPS) – ES člen
 - ČR – do 1990 – monopol MO
 - ČR – do 30.4.2004 – samostatná VOP
 - ČR – od 1.5.2004:
 - obchod s ES/EHP (JV)
 - obchod s 3. zeměmi – součást SOP

Připomenutí WTO – úkoly, zásady, hlavní pilíře

- úkoly WTO:
 - liberalizace mezinárodního obchodu
 - sledování dodržování pravidel MO
 - organizace obchodních jednání
 - urovnávání sporů mezi státy
 - spolupráce s ostatními mezinárodními organizacemi
- principy WTO:
 - odstranění diskriminace
 - volnější obchodování bez bariér
 - předvídatelnost systému bariér
 - příznivější režim pro rozvojové státy
- pilíře:
 - GATT
 - GATS
 - TRIPS
 - a další ...

GATT - připomenutí

- cíl - liberalizace mezinárodního obchodu **zbožím**
- Základní výstavbové principy viz. předchozí slide
 - uskutečňovány prostřednictvím doložek
 - nejvyšších výhod
 - národního zacházení
- regulace:
 - výjimky z principu (zóny volného obchodu a celní unie, antidumping, rozv. státy, bezp.) ***
 - tarifkace a omezování tarifních sazeb,
 - zákaz kvantitativních restrikcí

*** EU je takovou výjimkou

GATS + TRIPS - připomenutí

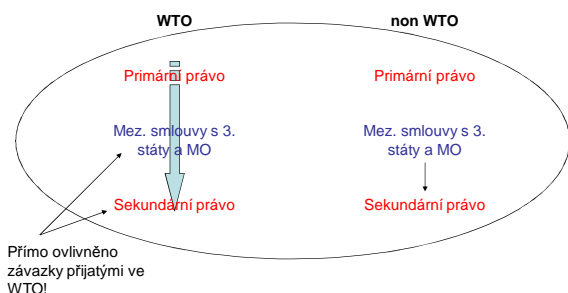
- GATS
 - cíl - liberalizace mezinárodního obchodu **službami**
 - pokrývá všechny služby
 - 4 módy poskytování služeb: Obchod službami tak je definován jako dodávka služeb:
 1. z území jednoho smluvního státu GATS (dále jen „člen“) na území kteréhokoli jiného člena = *přeshranční dodávka*
 2. na území jednoho člena spotřebiteli služby kteréhokoli jiného člena = *spotřeba v zahraničí*
 3. dodavatelem služby jednoho člena prostřednictvím komerční přítomnosti na území kteréhokoli jiného člena = *komerční přítomnost*
 4. dodavatelem služby jednoho člena prostřednictvím přítomnosti fyzických osob člena na území kteréhokoli jiného člena = *přítomnost fyzické osoby*
- TRIPS
 - cíl - zajištění **ochrany duševního vlastnictví v mezinárodním obchodu**

EU a WTO?

- ano, ale...!
- členem WTO:
 - EU (důsledek výlučnosti SOP)
 - členské státy EU také!
 - Stanovisko ESD č. 1/94
- rozhodování na půdě WTO
 - oblast výlučných pravomocí – EU namísto čl. států

EU - Regulace SOP

Legenda: červeně → „autonomní nástroje“ SOP; modře → „smluvní nástroje“ SOP

účinek mezinárodních smluv v unijním právu

1. dovolatelnost mezinárodních smluv:
 1. možnost uplatnění nároku jednotlivce (PÚ)
 2. prohlášení neplatnosti aktu SP
- PÚ? – obecně ano, ale...
- WTO (komplex mez. smluv):
 - závazné pro čl. stát i pro jednotlivce
 - součást práva EU, přednost před sek. pr.
 - ale - lze se jich dovolat, mají přímý účinek?
- ESD:
 - International Fruit:
 - GATT do značné míry flexibilní, příliš výjimek, příliš obecná struktura, absence reciprocity – nezakládá práva jednotlivcům
 - Avšak...! Fediol vs. Komise
 - Fediol – žaloba na nepl. rozhodnutí Komise o výkladu pojmu nekalé obchodní praktiky obsaženému v nařízení ES – rozpor s GATT
 - v nařízení odkaz na GATT!

Nástroje SOP

Cíl SOP = kontrola kvantity dovozu a maximalizace kvantity vývozu za dodržení shodných podmínek pro všechny osoby podnikající na území ES a v rámci závazků přijatých ve WTO.

Nástroje SOP:

1. tarifní vs. administrativní
2. smluvní vs. autonomní
3. zjevné vs. skryté

Autonomní nástroje

- Cílem Smluv = vytvoření **celní unie**, tj. prostoru, v jehož rámci se obchoduje bez překážek (čl. 28 SFEU) a zároveň existuje jednotná celní politika vůči třetím státům (společný celní sazebník – čl. 31 SFEU)

Provedeno předpisy :

- **nařízení 2913/92, celní kodex** – sjednocení evropského a národního práva, jednotně definuje pojmy
- **nařízení 2658/87, celní sazebník** – jeden ze základních prvků systému, možné odchylky nahoru (ochrana) i dolů (preference)
- nařízení 1186/2009 o systému Společenství pro osvobození od cla
- nařízení 732/2008 ze dne 22. července 2008 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí pro období od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2011

Celní kodex

- dopad: obchod mezi EU a 3. zeměmi
- aplikace na **celním území EU** (≠ území členských států!)
- důležité pojmy:
 - zboží **Společenství**
 - **dovozní clo**
 - **celní dluh**
 - **celní režim**
 - propuštění do volného oběhu;
 - tranzit;
 - uskladňování v celním skladu;
 - aktivní zkušební styk;
 - přepracování pod celním dohledem;
 - dočasné použití;
 - pasivní zkušební styk;
 - vývoz;

Celní projednání a celní sazebník

Na jeho základě probíhá celní projednání

1. začlenění zboží pod položku celního sazebníku
 2. výpočet celní hodnoty
 3. stanovení původu zboží
 4. vyměření cla
 - valorická (hodnotová)
 - specifická
 - smíšená
 - pohyblivá – clo je závislé na ceně
- cla: smluvní vs. autonomní
 - výše cla – celní sazebník

Všeobecný systém preferencí

- vůči rozvojovým státům (176!), v rámci WTO, na 10 let dopředu, implementace nařízením Rady
- vyloučeny některé zemědělské výrobky, textil, obuv, ocel (pro rozvojové země nejzajímavější komodity).
- Produkty jsou rozděleny na:
 - **citlivé** (zem. produkty) a
 - **necitlivé** (prům. výrobky). Tyto jsou osvobozeny od cel, nebo je clo omezeno.
- Režimy výhod:
 1. Obecný režim
 2. Zvláštní pobídkový režim pro udržitelný rozvoj a řádnou správu věcí veřejných (GSP+)
 3. Zvláštní režim pro nejméně rozvinuté země (EBA)

Suspense a kvóty

- **Nařízení Rady (ES) č. 1255/96 ze dne 27. června 1996 o dočasném pozastavení všeobecných cel společného celního sazebníku pro určité průmyslové výrobky a zemědělské produkty**
- suspence/kvóta = výjimka z povinnosti platit cla
 - částečná vs. úplná
 - uplatňující se na určité množství zboží (kvóta) nebo na nelimitované množství (suspense)
- snaha o podporu zájmů výrobců z ES. Cíl = podpora ekon. aktivity, podpora soutěže
- předmětem = suroviny, polotovary, součástky, které nejsou v ES dostupné
- žádají členské státy jménem výrobců.

Dovozy zboží

- obecné pravidlo - neomezený dovoz ze 3. států,
- limity – závazky v rámci WTO (GATT a Dohoda o ochranných opatřeních, případně i jiné mez. smlouvy)
- možná omezení:
 - ES: ochranná opatření
 1. ochrana zájmů domácích podniků a hospodářství
 - čl. st.: zákazy, množstevní omezení nebo kontrolní opatření,
 1. ochrana veřejné mravnosti,
 2. veřejného pořádku
 3. veřejné bezpečnosti,
 4. zdraví a života lidí a zvířat, ochrana rostlin,
 5. národního kulturního pokladu, jenž má uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu, nebo
 6. průmyslového a obchodního vlastnictví

Režimy dovozu a ochrany

- Aplikace jednotných dovozních pravidel!
- Režimy dovozu a ochrany:
 1. **Obecný** nařízení Rady (ES) č. 260/2009 ze dne 26. února 2009 o společných pravidlech dovozu (nahradil N č. 3285/94)
 2. **Specifický**
 1. **obecný** - nařízení Rady (ES) č. 625/2009 ze dne 7. července 2009 o společných pravidlech dovozu z některých třetích zemí (nahradil N č. 519/94)
 2. **sektorový** - nařízení Rady (ES) č. 517/94 o společných pravidlech dovozu textilních výrobků pocházejících z některých třetích zemí, na které se nevztahují dvoustranné dohody, protokoly nebo jiná ujednání ani jiná zvláštní pravidla dovozu Společenství
 3. **Přechodný** (Nařízení Rady (ES) č. 427/2003 o přechodném ochranném mechanismu pro určité dovážené produkty pocházející z Čínské lidové republiky a o změně nařízení (ES) č. 519/94 o společných pravidlech dovozu z některých třetích zemí)

Obecný režim

zásada volného dovozu bez kvót

1. informační a konzultační postup Unie
 - sdělení Komisi
 - konzultace (fakultativní)
2. šetření Unie
3. kontrolní opatření
 - zpětná vs. předchozí kontrola
4. ochranná opatření (viz. násl. slide)

Ochranné opatření

	Člen WTO	nečlen WTO
podmínky	dovoz ve zvýšeném množství a hrozí vážná újma	dovoz ve zvýšeném množství nebo hrozí vážná újma
následek	1. omezení platnosti dovozních dokladů 2. zavedení regulovaného dovozu	
délka	1. po dobu, která je nezbytná pro zabránění vážné újme nebo její nápravě a pro usnadnění přizpůsobení výrobců Společenství 2. zpravidla nejdéle 4 roky, max. 8 let	
území	celé EU	region/y EU
	3. stát	
podmínky	dovoz ve zvýšeném množství nebo hrozí vážná újma	
následek	zavedení regulovaného dovozu	
délka	není stanovena	

Dovoz z Číny – N 427/2003/ES

- Přístup Číny k WTO – vyjednání přechodného období → **Protokol o přistoupení Čínské lidové republiky ke Světové obchodní organizaci**
- vyloučen textil a oděvy
- platnost do 2013
- kvóty na dovoz zrušeny v roce 2005
- ochrana:
 - prozatímní opatření (cla/kvóty) - max. 200 dnů
 - konečné opatření - max. 4 roky

Textil a oděvy

- velice citlivá oblast, zejména u dovozu z Asie.
- Dohoda o textilu a ošacení – 1.1.2005 skončila platnost → obecný režim GATT 1994
- **Nařízení Rady (ES) č. 517/94** ze dne 7. března 1994 o společných pravidlech dovozu textilních výrobků pocházejících z některých třetích zemí, na které se nevztahují dvoustranné dohody, protokoly nebo jiná ujednání ani jiná zvláštní pravidla dovozu Společenství
- režimy dovozu
 1. obecný volný
 2. zvláštní režim pro Severní Koreu s možností kvót

Regulace vývozu

- *základní zásada – volný vývoz*
 - Nařízení Rady (ES) č. 1061/2009, kterým se stanoví společná pravidla pro vývoz (nahradilo N. 2603/69)
 - maximalizace exportu
 - omezení pouze tam, kde se projevují specifické zájmy.
- zvláštní regulace pro :
- Kulturní předměty
 - Zboží dvojího použití (civilní i vojenské)
 - Předměty použitelné k mučení lidí
- spadá zde i problematika podpory vývozu

Podpora vývozu

- podpora vývozu pouze v případě SZP
- úprava:
 - v rámci SOP: Ø s výjimkou **směrnice Rady 98/29/ES** ze dne 7. května 1998 o harmonizaci hlavních ustanovení týkajících se pojištění vývozních úvěrů pro operace se střednědobým a dlouhodobým krytím
 - čl. státy – vlastní úprava; pozor – limity v čl. 107 – 109 SFEU (dříve 87 až 89 SES)!!!
- formy:
 - Přímá/nepřímá podpora ve formě subvencí
 - Pojištění se státní zárukou
 - Poskytování úvěrů s výhodnějšími podmínkami

Ochranná opatření při dovozech

- obecná ochrana proti překážkám obchodu (při porušení pravidel)
- Nařízení Rady (ES) č. 3286/94, kterým se stanoví postupy Společenství v oblasti společné obchodní politiky k zajištění výkonu práv Společenství podle mezinárodních obchodních pravidel, zejména pravidel sjednaných v rámci Světové obchodní organizace
- **překážka obchodu** = jakékoli obchodní praktiky 3. země, proti nimž přiznávají mezinárodní obchodní pravidla právo jednat (buď jejich zákazem nebo přiznáním práva dotčené strany bránit se)
- ochrana proti:
 1. nedovoleným překážkám obchodu
 2. dumpingu
 3. subvencím

Ochrana před dumpingem

- produkt je prodáván za nižší ceny, než je běžná cena výrobce na domácím trhu
- **antidumping** = státem zajišťovaná ochrana domácích výrobců, kterým dumping způsobuje újmu.
- nařízení **1225/2009**, o ochraně před dumpingovými dovozy ze zemí, které nejsou členy ES (nahradilo N 384/96). Dopad na všechny státy – členy i nečleny WTO
- řešení dumpingu:
 1. **prozatímní: prozatímní clo** ukládané Komisí (max. 6+3 resp. 9 měsíců)
 2. **konečné: antidumpingové clo** ukládané Radou na návrh Komise (po nezbytnou dobu, obecně max. 5 let)
- **Otázka k zamýšlení:** Je dumping skutečně pro spotřebitele negativním jevem?

Podpory/subvence

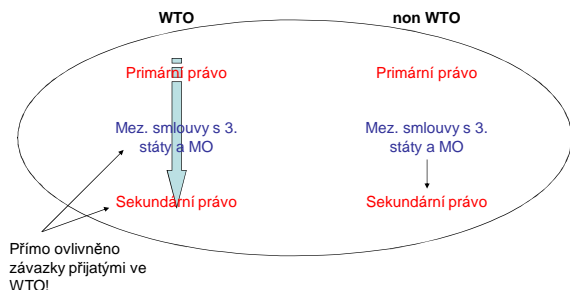
- státní podpora pro výrobu či prodej výrobku
- nutno odlišovat od státní podpor regulovaných čl. 107 – 109 SFEU (dříve 87 až 89 SES)!
- **Nařízení Rady (ES) č. 597/2009** o ochraně před dovozem subvencovaných výrobků ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství (nahradilo N 2026/97)
- možnost přijetí vyrovnávacího cla, kdyby propuštění takového výrobku do volného oběhu působilo újmu.

když se dva dohodnou, vše může být jinak...

Smluvní nástroje SOP

Připomenutí a zdůraznění poměru MS a sekundárního práva

Legenda: červeně → „autonomní nástroje“ SOP; modře → „smluvní nástroje“ SOP

Smluvní nástroje společné obch. politiky

- preferenční dohody s rozvinutými státy nebo se státy přidruženými (evropské dohody + Asociační dohody, tj. došlo k vytvoření celní unie nebo zóny volného obchodu (Turecko)) a státy aspirujícími na přidružení
- preferenční dohody s rozvojovými státy
- vztahy vůči vyspělým ekonomikám
- vztahy s dalšími zeměmi a ekonom.integračními seskupeními

ESVO vs. EU

- ESVO má nyní tyto členy:** Island, Lichtenštejnsko, Švýcarsko, Norsko
- ESVO je **zóna volného obchodu**
- 3 fáze spolupráce s EU (dříve ES):**
 - Léta 1960-1973** - první bilaterální dohody o volném obchodu s průmyslovými výrobky
 - Léta 1973-1989** - bilaterální se mění na multilaterální spolupráci
 - Od 1992:** Dohoda o **Evropském hospodářském prostoru** mezi ES a ESVO (platnost od 1994) viz. dále

EHP vs. EU

- mezi EU a ESVO (mimo Švýcarska)
 - tzv. čtyři svobody JVT uplatňovány v omezené míře i na Norsko, Island a Lichtenštejnsko
 - úprava hospodářské soutěže, ochrany spotřebitele, životního prostředí, výzkumu a vývoje apod.
- právo EU – částečně uplatňováno i v EHP
- EHP ≠ celní unie (autonomní celní tarify vůči 3. zemím)
- Švýcarsko** odmítlo účast → regulace na bilaterální úrovni
- orgány EHP:
 - Společný výbor (stanovení závaznosti aktů sek. práva pro EHP)
 - Rada EHP (politický orgán)
 - Soud ESVO (přezkum rozhodnutí v hosp. soutěži a řeší spory mezi čl. státy)

Evropské dohody

- Označení od poč.90 let pro smlouvy uzavírané mezi EU a středo- a východoevropskými zeměmi.
- Nyní je aktuální Balkán
- Zaručují **oblast volného obchodu** a další spolupráci s **perspektivou přijetí za člena EU**

EU a Turecko

- 1963 – asociační dohoda
- 1995 – vytvoření celní unie (nepokrývá zemědělské produkty, služby a veřejné zakázky)
- 1999 – status kandidátské země
- 2005 – zahájeny přístupové rozhovory

Dohody s rozvojovými státy

1) Středozevní iniciativy

2) Státy karibské, africké a pacifické skupina

- Tři nejznámější dohody:
 - Dohody z Yaoundé I,II,III
 - Dohody z Lomé
 - Dohody z Cotonou (obchod – politika – rozvoj)
- EPA – Dohody o ekonomickém partnerství (ZVO) uzavírané mezi EU a regionálními uskupeními zaostalých států

Vztahy vůči vyspělým a silným ekonomikám

- **EU a USA**
 - smluvní spolupráce na základě členství (WTO, IMF, OECD)
 - problémy díky exterioritě amerických aktů
- **EU a Kanada**
 - Dohody o rozšíření obchodu a investic
- **EU a Japonsko**
 - Akční plán od 2001, mnoho oblastí spolupráce
- **ES a Austrálie**
 - Rada dokumentů (snaha o rámcový dokument)
- **EU a Nový Zéland**
 - Deklarace o vztazích EU a NZ
- **EU a Čína**
 - Přístup Číny k WTO, zvl.nařízení pro obchod s Čínou
- **EU a Jižní Korea**
 - Dohoda o zóně volného obchodu s Jižní Koreou